

stämmelser äfven varda gällande vid val af ledamöter i Riksdagens Första Kammare, bör tillägget få sin plats vid § 25.

På grund af hvad nu blifvit anfördt vågar jag hemställa,

att Riksdagen måtte antaga och till vidare grundlagsenlig behandling förklara hvilande ett tillägg till riksdagsordningen — alternativt till § 17 eller § 25 — af innehåll, att, om vid elektors- eller riksdagsmannaval minst halfva antalet af de afgifna rösterna varder kasseradt, nytt val skall företagas.

Stockholm den 13 maj 1887.

Emil Hammarlund.

N:o 53.

Af herr **E. Hammarlund**, om ändrad lydelse af 14 och 19 §§ riksdagsordningen.

De nyss förrättade valen till Andra Kammaren hafva styrkt mig i den tanken, att det ej kan vara förenadt med någon som helst fara, utan tvärtom vara särdeles nyttigt att vidtaga en sådan förändring i riksdagsordningen som den, hvilken jag i motionen n:o 183 vid förra riksdagen ifrågasatte. Då denna motion i följd af Riksdagens upplösning ej blef behandlad, och då innevarande riksdag är den sista, som föregår nya val till Andra Kammaren, tillåter jag mig härmed ånyo framkomma med samma förslag.

Vid val af ledamöter i Riksdagens Första kammare kan, som känt är, röstas på valbar person, bosatt i hvilken del af riket som helst. Vid valen till Andra Kammaren eger deremot en väsentlig inskränkning rum. Riksdagsordningens § 19 bestämmer nemligen:

»Till ledamöter i Andra Kammaren kunna endast väljas män, som uppnått 25 års ålder samt, enligt 14 §, ega och minst ett år näst före valet egt valrätt inom den kommun eller någon af de kommuner, för hvilka de väljas.

Här är sålunda valbarheten begränsad inom valkretsen. Det är svårt att utfundera den egentliga anledningen till en dylik bestämmelse. Man har möjligen derigenom velat försäkra sig om att i Andra Kammaren få personer invalda, som egde kännedom om de olika orternas behof och önskingar. Men detta skulle ganska säkert inträffa, äfven om ofvanstående kursiverade tillägg till § 19 ej funnes. I de allra flesta fall skulle nemligen äfven utan en slik bestämmelse väljas personer, bosatta inom valkretsen.

Bestämmelsen är emellertid skadlig, enär den lägger ett onödigt band på valmännen och hindrar dessa att skänka representantkallet åt den, de finna lämpligast, oberoende af hvar denne är bosatt.

Bestämmelsen är vidare skadlig derutinnan, att den förhindrar användandet inom representationen af mången dugande och kraftfull person, som skulle utgöra en heder för Andra Kammaren. Inom en valkrets kan finnas flere personer, som lämpa sig för representantkallet, under det inom grannvalkretsen möjligen rent af råder brist på dylika personer. Det oakadt får den senare valkretsen icke å annan ort söka sig en representant; den får icke ens välja sin förutvarande riksdagsman, om nemligen denne under valperioden flyttat sina bopålar utanför valkretsens gräns. Mer än en gång har Andra Kammaren förlorat en framstående medlem blott af den underordnade anledningen, att denne ombytt boningsort. Vidare kan det hända, att en redan varande, fullt bepröfvad representant faller igenom i sin egen valkrets på den grund, att valmännen hysa olika åsigt med denne man i någon på dagordningen stående fråga. Det vore väl då riktigt, att en annan valkrets, som i allo gillar denne representants åsichter, finge i stället välja honom, om den nemligen så önskade.

Bestämmelsen är än vidare skadlig derigenom, att den framalstrar och närer en falsk och osund bygdepatriotism, en för det allmänna skadlig bygdepolitik.

Bestämmelsen är slutligen skadlig och orättvis, enär den har till följd, att en person, som flyttar från en valkrets till en annan, under minst två års tid förlorar sin valbarhet.

Inom nästan alla europeiska land utom Sverige är valbarheten till den folkvalda kammaren utsträckt öfver hela landet. Detta är förhållandet bland

annat i Danmark, Tyskland, Nederländerna, Belgien, Frankrike, Schweiz, Italien och Storbritannien. Man kan ega all anledning förmoda, att ett stadgande, som under längre tid varit gällande i så många af våra kulturland och som med fördel tillämpats och tillämpas i ett af våra närmaste grannland, äfven hos oss skall visa sig gagneligt för utvecklingen af det politiska lifvet.

Den olägenheten, att en person kan samtidigt blifva vald i flere valkretsar, är af ringa betydelse gent emot de ovedersägliga fördelar, som skulle uppstå af en förändring. Vår riksdagsordning har för öfrigt tänkt sig möjligheten af, att en person kan komma att för samma tid varda vald till ledamot för två eller flere valkretsar och i § 27 lemnat nödiga föreskrifter, huru i dylikt fall skall förfaras.

Jag får alltså vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande ändrade lydelse af § 19 i riksdagsordningen:

»Till ledamöter i Andra Kammaren kunna endast väljas män, som uppnått 25 års ålder samt, enligt 14 §, ega och minst ett år näst före valet egt valrätt inom någon af rikets kommuner.»

För den händelse det i riksdagsordningen § 14 förefintliga uttrycket »der han bosatt är» skall strängt tolkas efter sin bokstafslydelse — något som väl dock särskildt i större samhällen ej utan svårighet låter sig göra — bör för tryggande af en persons valrätt och i följd deraf äfven valbarhet fogas ett tillägg till nämnda paragraf i den rigtning, hr P. Waldenström i motion n:o 12 vid förra riksdagen föreslog. Nämnda tillägg var af följande lydelse: »Flyttar den, som är valberättigad, från en kommun till en annan, behåller han inom den förra sin valrätt, till dess han vunnit valrätt inom den senare, förutsatt att han i öfrigt fortfarande uppfyller de villkor, som äro stadgade för valrätt.»

I fall några ytterligare bestämmelser kunna anses nödiga för vinnande af det önskemålet, att valbarheten till Andra Kammaren ej göres beroende af boningsorten, torde konstitutionsutskottet benäget afgifva förslag härutinnan.

Stockholm den 13 maj 1877.

Emil Hammarlund.